

Sarpsborg kommune

Alkoholpolitisk handlingsprogram

2018 - 2020

Vedtatt i Sarpsborg bystyre 11.10.2018

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn	2
2	Mål og strategi.....	2
3	Folkehelse.....	3
4	Situasjonen i Sarpsborg.....	5
5	Alkoholoven.....	8
6	Innsatsområder.....	9
6.1	Ansvarlig alkoholhåndtering og MAKS uteliv	9
6.2	Kontroll og myndighetsarbeid	10
6.3	Alkoholpolitiske retningslinjer.....	12
6.4	Forebyggende arbeid og AV-OG-TIL.....	12
6.5	Rusforebyggende tilskuddsmidler.....	14
6.6	Utelivet	14
6.7	Næringslivet i Sarpsborg.....	14
6.8	Støy.....	15
6.9	Orden og trafikk.....	15
6.10	Drosjenæringen	15
6.11	Belysning.....	15
6.12	Geografiske og andre hensyn	16
6.13	Sentrum	16
7	Vedlegg.....	17

1 Bakgrunn

Alkoholpolitisk handlingsprogram tar utgangspunkt i kommunens ansvar etter alkoholloven. Programmet oppfyller lovkravet om en alkoholpolitisk plan, etter Helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan 2009-2012.

Det ble etter en grundig prosess i 2016 vedtatt retningslinjer for behandling av søknader om salgs -og skjenkebevillinger. Retningslinjene og handlingsprogrammet revideres samlet etter valget i 2019.

Langsiktige satsinger er videreført fra Helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan. Hovedmålet samsvarer med regjeringens nasjonale rusmiddelpolitikk og med alkohollovens formålsparagraf.

Barnehager, skoler, kultur, frivillige, idretten og i særlig grad familiesentre arbeider med universelle forebyggende tiltak på en lang rekke arenaer. Universelle tiltak fanger også opp dem som er i risikogrupper. Tiltakene i handlingsprogrammet ses i sammenheng med andre helsefremmende og forebyggende tiltak.

Programmet omhandler ikke tiltak eller tjenester for dem som er i risiko eller har etablerte problemer, eller ulovlige rusmidler.

Folkehelseplanens og samfunnsplanens føringer er lagt til grunn om et aktivt, bærekraftig og framtidsrettet Sarpsborg, med et sentrum som samlingspunkt for opplevelser.

2 Mål og strategi

Formålet er å ivareta befolkningens helse ved å begrense og forebygge de samfunnsmessige og individuelle skadene som bruk av alkohol kan innebære jfr. alkohollovens § 1. Beskyttelse av barn og unge er særlig viktig i denne sammenheng. Alle tiltak og føringer i planen skal måles mot dette formålet. Et viktig virkemiddel er kommunens forvaltning av salgs – og skjenkebestemmelsene.

Samarbeid, samhandling og et bredt engasjement er en forutsetning for å gjennomføre tiltakene. Skriftlige avtaler anvendes for å forplikte ulike instanser.

Programmet skal gi tydelige og gode rammevilkår og legge til rette for en langsiktig og seriøs næring. Utelivsnæringen skal ha gode og forutsigbare rammebetingelser som stimulerer til et trygt, kompetent og variert uteliv med høy kvalitet. Programmet gir retning og beskriver innsats innen forebyggende arbeid og ansvarlig alkoholhåndtering(AAH) ved samarbeid med politiet og utelivsnæringen. Det gir føringer for forebyggende innsats for trygg oppvekst for barn og unge, og særlig gjennom avtalen med kampanjeorganisasjonen AV-OG-TIL.

Tiltakene er rettet inn mot

- å forebygge og begrense skadelig bruk av alkohol
- å regulere tilgjengelighet av alkohol
- å redusere rusrelatert vold, skader og ulykker

3 Folkehelse

Kommunen, politiet og utelivsbransjen er ansvarlig for å gi innbyggerne gode, trygge møtesteder og redusere rusrelaterte skader og ulykker i lokalmiljøet. Det innebærer også å svekke faktorer som medfører helserisiko, ved å forebygge. Servering og salg av alkohol kan gi inntekter, arbeidsplasser og trivsel i kommunen, men det kan også medføre kostnader og menneskelige lidelser. Kommunene skal derfor ha folkehelseperspektivet med i alkoholpolitikken. (Folkehelsemeldingen - Mestring og muligheter).

Grunnet økende bruk og misbruk, er alkohol nå rangert som den tredje største risikofaktoren for sykdom og skade i høyinntektsland. Norge har derfor forpliktet seg til WHO (Verdens helseorganisasjon) sitt mål om å redusere omfanget av skadelig alkoholbruk med 10 % innen 2025. (Helsedirektoratets temaside Alkohol – lokalt folkehelsearbeid).

Det er klare sammenhenger mellom alkoholkonsum og skader og sykdom i befolkningen. Når det i en befolkning selges og brukes mer alkohol, er det spesielt andelen av de som drikker mye som øker. Statistisk er det klar sammenheng mellom alkoholbruk/andel høykonsumenter og sykdommer som kreft, leversykdom, diabetes, depresjon og hjerte- og karsykdom. De skader som er mest vanlige i forbindelse med rus, er knyttet til trafikk-, druknings- og fallulykker. Bruk av alkohol eller andre rusmidler under svangerskap innebærer økt risiko for skader hos foster. (Folkehelse rapporten 2014- FHI - Folkehelseinstituttet).

Forekomsten av vold og skader viser også tydelig sammenheng med alkoholbruk. Det er blant annet vist at antall voldstiltfeller varierer opp eller ned avhengig av skjenketidsslutt i helgene. I 80 % av voldstiltfeller i Norden er offer/utøver alkoholpåvirket (SSB Utsatthet og uro for lovbrudd, levekårsundersøkelsen 2015), og det er vist sammenheng mellom beruselseshyppighet og vold i nære relasjoner. Utover dette er støy ofte en folkehelseutfordring knyttet til alkoholserving og lange åpningstider.

Folkehelseloven pålegger kommunen å ha oversikt over faktorer som påvirker folkehelsen, deriblant rusproblemer. Folkehelseinstituttet beregner alkoholforbruket i Norge. Den samlede omsetningen av alkohol i Norge består av den registrerte, avgiftsbelagte omsetningen og den såkalt uregistrerte omsetningen. Nordmenn drikker i gjennomsnitt nesten 7 liter ren alkohol per år (2016). Menn drikker i gjennomsnitt dobbelt så mye alkohol som kvinner.

Denne mengden fordeler seg slik:

- Snaut 3 liter kjøpes på vinmonopol
- Vel 3 liter kjøpes i dagligvarehandel og uteliv
- Cirka ¾ liter er såkalt uregistrert omsetning og er kjøpt i taxfree-butikker, i Sverige og andre land

I 2016 var det litt over 80 % av voksne som hadde drukket alkohol siste år. De ti % som drikker mest, står for om lag halvparten av det totale forbruket. (Helsedirektoratet Alkohol – lokalt folkehelsearbeid).

- Alkoholbruken i Norge har økt betydelig de siste 15 årene.
- Unge drikker mindre, mens kvinner og eldre drikker mer enn før.
- Menn drikker oftere og i gjennomsnitt dobbelt så mye alkohol som kvinner.
- Eldre drikker oftere, men mindre enn yngre.
- Det er anslått at 4-5 % av norske arbeidstakere drikker mer enn 2-3 enheter pr dag.
- Over halvparten av alle foreldre oppgir i spørreundersøkelser at de drikker alkohol med barn til stede, 15 % oppgir at de drikker så mye at de er synlig beruset.
- Beregninger tyder på at mellom 5 og 14 % av alle barn vokser opp med foreldre med et risikofyllt alkoholkonsum, med de mange konsekvenser det har. (Veileder Fra bekymring til handling).

En folkehelsevurdering er en vektning av ulike hensyn. I alkoholpolitisk sammenheng veier gevinstene av en restriktiv alkoholpolitikk tungt, med regulering av pris og tilgjengelighet. Positive effekter av en god utelivsnæring, som arbeidsplasser og sosiale møteplasser, må vurderes opp mot ulemper. I alkohollovens formålsparagraf presiseres imidlertid at folkehelseperspektivet og øvrige alkoholpolitiske hensyn skal vektlegges tyngre enn næringspolitiske hensyn. Internasjonal faglitteratur støtter denne tilnærmingen, og konkluderer med at det vil være klart større gevinster for samfunnet totalt sett ved å redusere skadelig alkoholbruk, enn det vil være ulemper ved å være restriktiv.

Foreldres alkoholbruk kan få negative konsekvenser for barna på en rekke områder. Mors alkoholbruk under svangerskapet kan skade det ufødte barnet. Skadene kan bl.a. vises som konsentrasjons- og lærevansker og hyperaktivitet. Foreldres rusmiddelmissbruk kan svekke omsorgen for, og tilknytningen til, barna. Ungdom som har sett foreldrene hyppig beruset, er mer utsatt for fysisk vold eller trusler om vold, depresjonssymptomer og selvmordstanker, og for en negativ relasjon til foreldrene.

Skadelig bruk av rusmidler er ofte del av et større problembilde der psykososiale vansker, sosioøkonomiske faktorer og relasjonsproblemer spiller inn og påvirker barna. Negative konsekvenser av foreldres rusmiddelbruk for barn er ikke bare knyttet til storforbruk eller avhengighet, men også til mindre omfattende bruk, og kan få betydning for barn/unges eget forhold til alkohol. (Helsedirektoratets temaside Alkohol – lokalt folkehelsearbeid 2017).

4 Situasjonen i Sarpsborg

I Folkehelseprofilen for 2016 (FHI) er det beregnet at det i Sarpsborg kjøpes 3,8 liter ren alkohol per innbygger. Salget fra butikker og Vinmonopol er utgangspunktet, grensehandel er ikke tatt med her. Landsgjennomsnittet ligger på 5 liter. Salget har ligget på samme nivå fra 2012 til 2016.

Til tross for at voksne i dag ser ut til å drikke mer alkohol enn tidligere, har de unges bruk av alkohol flatet ut, og fra årtusenskiftet vist en tydelig nedgang. For mange innebærer eksperimentering med og bruk av alkohol en symbolsk markering av overgangen fra barn til ungdom. Tall fra Ungdata viser at i 2017 hadde 7 % av ungdomsskoleelever i Sarpsborg vært beruset på alkohol (13 % i 2013). Det er lavere enn landsgjennomsnittet, som ligger på 12,1 % i 2016 og synker til 16 % i 2011.

Sarpsborg kommune har betydelige levekårsutfordringer. Som problem er alkohol en av de få helsetruslene som er like utbredt hos både dem med lavest og høyest utdanning og inntekt, selv om skadetyperne og mekanismene kan variere. Levekårskartleggingen kan likevel ha relevans, spesielt i alkoholpolitiske prioriteringer som angår bevillinger, og for etablering av noen typer skjenkesteder eksempelvis i boligområder og der barn oppholder seg.

Politiet og festivalarrangører har i 2017 og 2018 rapportert om bekymring fordi de ser tendenser til at publikum kommer ruset til byen, og må bortvises fra byen på grunn av beruselse. Det gjelder både til faste skjenkesteder og ved større arrangement.

En aktiv utelivsnæring skaper stadig flere møteplasser; serverings- og spisesteder og festivaler. Dette skjer mest i sentrum, men også i nærmiljøer og havneområder. Kommunen legger til rette med informasjon og veiledning ved søknader. Totalt 55 søknader om salgs- og skjenkebevilling (nye faste bevillinger eller endringer av eksisterende bevilling) ble behandlet i 2017. Endringer av bevillinger består av eierskap, driftskonsept, ansvarlige personer og skjenkeområder. I tillegg til faste bevillinger er det gitt skjenkebevillinger til enkeltarrangement og ambulerende skjenkebevillinger til sluttede selskap. Det ble gitt 19 bevillinger til enkeltarrangement/festivaler og 86 ambulerende bevillinger i 2017.

Oversikt over antall salgssteder og skjenkesteder:

År per 31.12	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antall Skjenkesteder	58	56	47	51	51	51	49	44	46	47	48	51	55
Antall salgssteder	40	40	39	38	34	33	34	30	30	29	27	30	32*

* inkludert nettbutikker med salgsbevilling for hentepunkter

Etter alkoholloven kan det settes tak på antall bevillinger i kommunen. Sarpsborg kommune har ikke benyttet seg av dette.

Det selges mest alkoholholdig drikke i butikker, mens de største utfordringene er knyttet til utelivet og skjenkesteder. Det er knyttet noe usikkerhet til omsetningstall før 2016, da ikke alle

omsetningsoppgaver ble innlevert. Fra 2010 ser vi en økende omsetning ved skjenkestedene i Sarpsborg, mens butikksalget synker noe. Dette kan ha sammenheng med grensehandel.

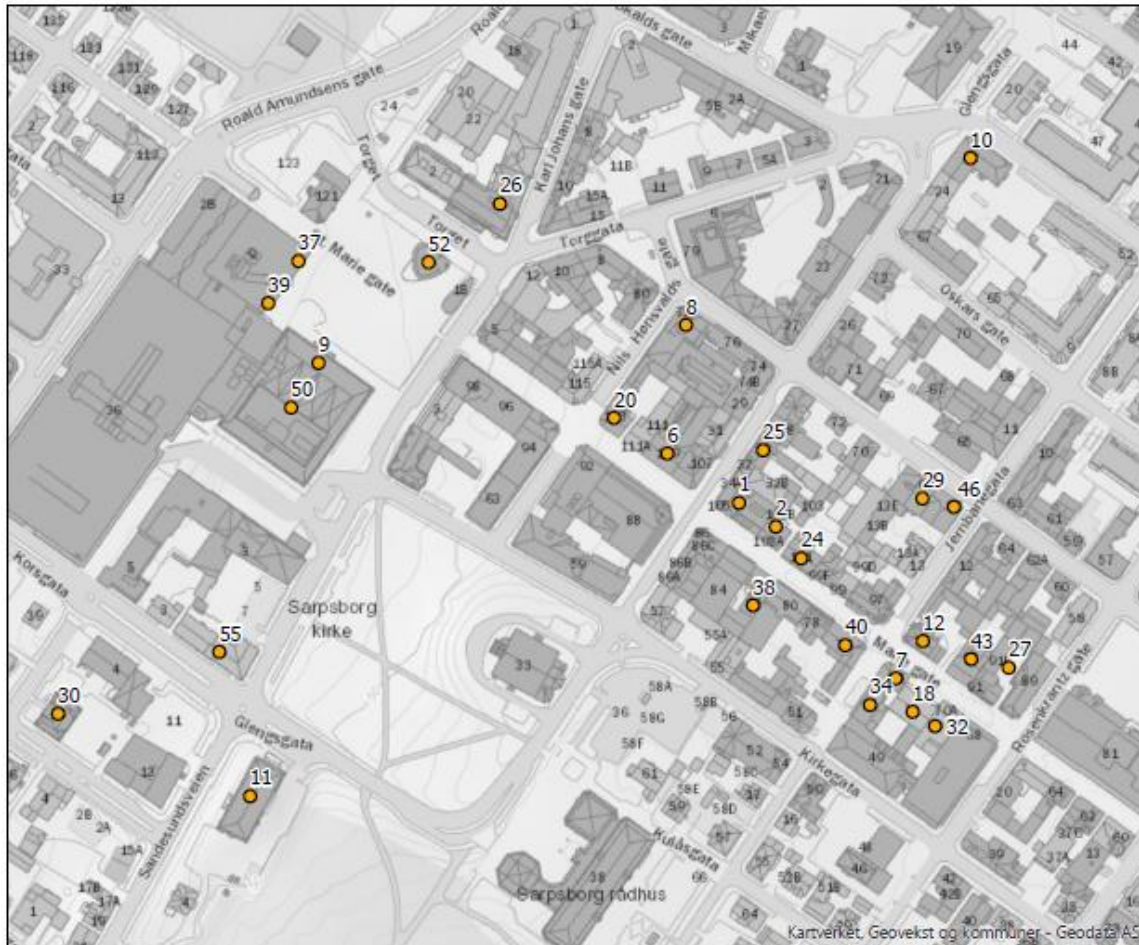
Omsetning av alkohol (i liter) ved skjenkestedene i Sarpsborg:

År	Gruppe 1 2,5 - 4,7 volum %	Gruppe 2 4,7 - 22 volum %	Gruppe 3 22 - 60 volum %	Total
2010	220 417	29 090	5 610	255 117
2011	247 748	26 347	6 656	280 751
2012	209 445	24 110	6 077	239 632
2013	205 014	23 200	5 772	233 986
2014	179 267	20 694	4 597	204 558
2015	250 093	32 367	6 311	288 771
2016	284 197	37 068	6 034	327 299
2017	281 656	46 162	5 965	333 783

Omsetning av alkohol (i liter) ved salgsstedene/dagligvarebutikkene i Sarpsborg:

År	Gruppe 1 (2,5 - 4,7 %)
2010	1 699 125
2011	1 600 771
2012	1 472 825
2013	1 503 864
2014	1 458 456
2015	1 218 247
2016	1 473 812
2017	1 490 913

De fleste skjenkestedene i Sarpsborg befinner seg i sentrum. Se vedlagte kart.

ID	Utsalgsted	Adresse	Bevillingshaver
1	Bar 1016	St. Marie gate 105	Bar1 AS
2	Big Horn Steak House Sarpsborg	St. Marie gate 103	HG Invest Sarpsborg AS
6	Dickens Sarpsborg	St. Marie gate 109	Dickens Sarpsborg AS
7	Edo Brasseri & Bar	St. Marie gate 74	Rent a chef AS
8	Edvarts nye pub	Pellygata 78	Edvarts nye pub AS
9	Egon Sarpsborg	Roald Amundsens gate 36	Rolgenor AS
10	Elvinds selskapsmat og catering	Glengsgata 22	Elvind's selskapsmat & catering AS
11	Festiviteten Sarpsborg	Sandesundsveien 2	Restauranthuset Festiviteten AS
12	Fratelli	St. Marie gate 95	Ifratelli AS
18	Hos Anette	St. Marie gate 72	Hos Anette AS
20	Il Casolare	St. Marie gate 113	Il Casolare AS
24	Kaffeforetningen Sarpen	St. Marie gate 101	Kaffeforetningen AS
25	Kaffeliten	Glengsgata 30	Lille trille – frokost og lunsj service AS
26	Kampan hus	Torget 4	Kampan
27	Kao thai	St. Marie gate 91	Kao thai takeaway Kittima Rungsanguansri
29	Karma	Pellygata 68	Karma-invest AS
30	Kulturhuset Gleng	Dronningsgate 34	Kulturhuset Gleng
32	Libanon palace	St. Marie gate 70	Libanons palace AS
34	Neptune pub	Jernbanegata 14	Nye Neptune pub AS
37	O'learys	Roald Amundsens gate 36	Stovner restaurantdrift AS
38	Oppe og nede	St. Marie gate 82	Åpenbar AS
39	Peppes pizza Sarpsborg	Roald Amundsens gate 36	Peppes pizza AS
40	Pizzanini Sarpsborg	St. Marie gate 76	Pizzanini Norway AS
43	Restaurant Chinahuset	St. Marie gate 93	Restaurant Chinahuset AS
46	Sarpsborg grill og tandoori	Pellygata 66	Galaxy pizza no1 AS
50	Scandic Sarpsborg	Sandesundsveien 1	Scandic Hotels AS
52	Solsia burger & bar	Torget 1	Solsia burger & bar AS
55	Tamis pizzaland	Sandesundsveien 9	Tamis pizzaland Ben Ahmed Allal

Se også vedlegg med kart over skjenkesteder i hele Sarpsborg eller denne [linken](#).

Politiets statistikk på utelivsrelatert vold viser en markant nedgang i antall voldssaker i Sarpsborg. Fra å være en by med relativt mye uro, har Sarpsborg gjennom mange ulike innsatser lyktes med å redusere dette. Det vises bl.a. til det vellykkede arbeidet med MAKS Nedre Glomma som en suksessfaktor for et trygt uteliv. Tall fra politiet i Sarpsborg viser at registrerte tilfeller av utelivsbasert vold har sunket betraktelig fra 2012. I 2016 økte tilfellene, men synker igjen i 2017. Vi finner samme tendens i Fredrikstad, bortsett fra året 2016. I sum vurderer politiet Sarpsborg som en trygg by å oppholde seg i.

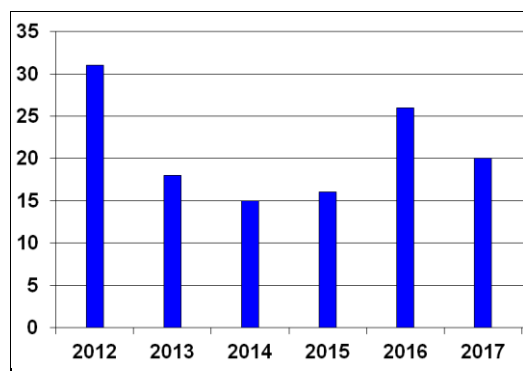
Politiets innsats, og samarbeidet med skjenkestedene er avgjørende. En av årsakene til nedgangen er at politiet i samarbeid med kommunen er tett på skjenkestedene med opplæring og veiledning av alle ansatte. Politiet følger også opp det enkelte skjenkested med en samtale, ved mange meldinger om avvik.

Voldstall fra 2012 til 2017 (01.01 til 31.12):

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt	160	136	162	160	185	188
Sentrum	87	78	67	63	78	77
Kjernetid	51	52	25	23	32	36
Relatert uteliv	31	18	15	16	26	20

Kjernetid: sentrum fra kl. 20.00 til 05.00 natt til lørdag og søndag.

Relatert til utelivet:

5 Alkoholoven

Alkoholoven gir kommunen ansvar for å tildele, føre kontroll med og eventuelt inndra salgs- og skjenkebevillinger. Alle bevillinger skal utøves i henhold til alkoholovens regler. Overtredelse av alkoholoven eller forskrift gitt i medhold av den, kan medføre inndragning av bevillingen.

Alkoholovens § 1-7d pålegger kommunen å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan som skal rulleres hver kommunestyreperiode. Sarpsborg bystyre har vedtatt retningslinjer for behandling av søknader om salgs- og skjenkebevillinger gjeldende for 2016-2020. Disse inneholder mange av elementene som inngår i en alkoholpolitisk handlingsplan. Sammen med retningslinjene ble også Forskrift om åpningstider for serverings- og skjenketider i Sarpsborg vedtatt. Det alkoholpolitiske handlingsprogrammet skal neste gang rulleres våren 2020, etter lokalvalget høsten 2019.

Alkoholloven inneholder viktige virkemidler for å forebygge og begrense bruk av rusmidler i befolkningen. Forskning viser at problemene øker med totalkonsumet, og at begrensninger på tilgjengelighet har positiv effekt på totalforbruk og skadeomfang. De mest effektive tiltakene er såkalte regulatoriske virkemidler i loven som påvirker pris og tilgjengelighet av alkohol. Dette omfatter blant annet kontroll med omsetning og skjenking av alkohol, håndhevelse av aldersgrenser og tidsbegrensninger for skjenking av alkohol. Den kommunale rusmiddelpolitikken er viktig for å regulere omsetningen av alkohol og begrense de alkoholrelaterte problemene. Kommunen har ansvar for å utforme en lokalt tilpasset alkoholpolitikk, særlig gjennom behandling av bevillingssøknader, opplæring og veiledning av salgs- og skjenkebransjen, fastsetting av salgs- og skjenketider, forebyggende tiltak, kontroller og sanksjoner. Alle salgs- og skjenkesteder skal ha et system og rutiner for å sikre at lover og regelverk overholdes (internkontroll).

De mest effektive kommunale tiltakene er:

- Regulering av/restriksjoner i tilgjengelighet (antall skjenkesteder og åpningstider)
- Effektiv kontroll, myndighetsarbeid og sanksjoner
- Anvende lokal statistikk for å regulere etableringer (vold/uro)
- Forpliktende samarbeid om ansvarlig alkoholhåndtering
- Forebyggende tiltak, opplæring og veiledning av utelivsbransjen
- Tett samarbeid med synlig politi
- Universelle forebyggende tiltak

6 Innsatsområder

6.1 Ansvarlig alkoholhåndtering og MAKS uteliv

Ansvarlig alkoholhåndtering (AAH) handler om å unngå skjenking til mindreårige, overskjenking og vold. Det handler også om trygghet og folkehelse gjennom lokal forvaltning av alkoholpolitikken. Den nasjonale satsingen på ansvarlig alkoholhåndtering følges opp ved egne tiltak, og ved samarbeid i MAKS uteliv.

Kommunene i nedre Glommaregionen; Sarpsborg, Fredrikstad og Hvaler startet et felles arbeid med AAH i 2008. Samarbeidet ble forankret i kommunale vedtak og planer, og i politiets virksomhetsplan. Samarbeidsforumet MAKS (Myndighet, Ansvarlighet, Kontroll og Samarbeid) ble etablert i 2010. MAKS forum består av representanter for utelivsnæringen, politiet og de tre kommunene. Folkevalgte fra hver kommune er med. Forumet jobber med et bredt spekter av virkemidler for å nå målene.

Målet med MAKS uteliv er:

- Et trygt og trivelig uteliv
- Unngå overskjenking
- Unngå skjenking av mindreårige
- Hindre rusrelatert vold
- Bedre og mer effektiv kontroll
- Lik praksis i kommunene
- Forutsigbarhet for bransjen

6.2 Kontroll og myndighetsarbeid

Kommunen har ansvar for forvaltning av alkoholloven. En aktiv rolle sammen med politiet overfor utelivsbransjen med veiledning, opplæring, kontroller og samarbeid, gir økt forståelse for ansvar regelverk, og roller. Det er i 2017 utarbeidet en egen håndbok med midler fra Helsedirektoratet/KoRus-Øst, basert på erfaringer i MAKS uteliv nedre Glomma. I håndboka beskrives hvordan de tre nabokommunene med ulik størrelse og store forskjeller i utfordringer knyttet til utelivet klarer en felles satsing. Arbeidsformer, samarbeidsmodell, organisering, innsatsområder, metoder og lokale tiltak samt resultater fra MAKS uteliv i nedre Glomma dokumenteres. [Se vedlegg](#). Innsatsen er kunnskapsbasert, det innhentes kontinuerlig statistikk fra kommuner, politi og andre relevante samarbeidspartnere.

Kommunene har ansvar for kontroll av salgs -og skjenkesteder. Sarpsborg har avtale med et privat selskap om gjennomføring av kontroller. Alkoholloven pålegger kommunene å gjennomføre minst en kontroll per år per bevilling, og minst 3 ganger så mange kontroller samlet som antall bevillinger.

Kontrollen skal særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersbestemmelsene, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler. Ved overtredelser skal kommunen tildele bevillingshaver et bestemt antall prikker. Kommunen kjøper tjenester og har i 2018 – 2021 inngått avtale med kontrollselskapet Securitas om utførelse av skjenkekontroller. Securitas ble valgt ved en grundig anbudsprosess. Kostnaden for kontroller dekkes fra gebyr.

I tillegg gjennomføres det tverretatlige kontroller minst 3-4 ganger per år. Tilsynsmyndighetene sammen med kommune og politi deler kunnskap og gjennomfører målrettede kontroller. Etater som er med i samarbeidet: Bevillings-myndigheten, politiet, kemnerkontoret, arbeidstilsynet, bygnings-myndigheten, brannvesenet, mattilsynet, NAV kontroll, tolletaten og Skatt Øst.

Det ble nytt lovverk om prikktildeling fra 1.1.2016. Prikktildeling er knyttet til alkohollovens bestemmelser og vilkår i bevilningene jfr. retningslinjene til Sarpsborg kommune ([se vedlegg](#)). I oppstartsåret 2016 ble det satset bredt på veiledning og kompetanseheving av utelivsbransjen. Det ble i 2016 tildelt 9 prikker, og i 2017 tildelt 65 prikker. Organisasjonen Juvente utfører stikkprøver med kontroller i nedre Glomma for å se om personer under 18 år får kjøpt alkohol. Sarpsborg har hatt avvik i butikker både i 2017 og 2018.

Det er bystyret som er tildelt ansvaret for å innvilge bevilling for salg og skjenking av alkohol. Bevilningene kan innvilges for inntil 4 år av gangen. Innsatsen for å redusere utelivsbasert vold retter seg i størst grad mot de som ligger i sentrum av byen.

Ansvarlig alkoholhåndtering	
Hovedmål: trygt og trivelig uteliv med ansvarlig alkoholhåndtering	
Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Sarpsborg kommune samarbeider med Hvaler og Fredrikstad, politiet og utelivsnæringen i Nedre Glomma om trygt uteliv - om kontroll- og myndighetsarbeid, saksbehandling og forebygging	<ul style="list-style-type: none"> • MAKS uteliv Nedre Glomma gjennomføres i tråd med Håndbok Se vedlegg • Samarbeidet forankres i planer
Kommunen har et forebyggende samarbeid med utelivsnæringen gjennom dialog og medvirkning	<ul style="list-style-type: none"> • Dialogmøter gjennomføres minst 2 ganger per år sammen med politiet • Motiverer utelivsnæringen til egen organisering, eks. gjennom næringsforening
Tverrfaglig kompetanse i kommunen samhandler om ansvarlig alkoholhåndtering for helhetlig innsats	<ul style="list-style-type: none"> • Helse- og sosialfaglig, forebyggende og saksbehandlerkompetanse koordineres og samarbeider aktivt internt
Politi, kommune og andre samhandler om kunnskapsbasert innsats for trygt uteliv	<ul style="list-style-type: none"> • Innhenter og tar i bruk kunnskap fra regionale og lokale samarbeidspartnere • Statistikk innhentes og analyseres lokalt; fra kommunen, politiet og andre (f.eks. sikkerhetsselskap) • Årlig evaluering for utarbeidelse av nye satsingsområder gjennomføres • Kontinuerlig samarbeid med politiet, oppdatering på status vold og utfordringer • Drar nytte av kontroller foretatt av frivillige som organisasjonen Juvente • Har kontakt med regionalt kompetansesenter for rusmiddelspørsmål (KoRus-Øst) for bistand • Samhandler med organisasjonen AV-OG-TIL om undersøkelser
Utelivsnæringen får veiledning om forebyggende tiltak	<ul style="list-style-type: none"> • Det gjennomføres møter med fokus på internkontroll der det avdekkes utfordringer • Forebyggende samtaler gjennomføres ved søknader om arrangement/etablering, og avvik
Kommunen sikrer gjennomføring av kompetansehevende tiltak for alle aktører innen ansvarlig alkoholhåndtering	<ul style="list-style-type: none"> • Folkevalgte informeres minst en gang per år • Temabasert folkevalgtopplæring ved oppstart av ny valgperiode • Utelivsnæringen tilbys kurs om Ansvarlig vertskap(AV-kurs) minst en gang per halvår

	<ul style="list-style-type: none"> • Det gjennomføres andre forebyggende kurs etter behov; som konflikthåndtering, organisert kriminalitet, narkotika • Tilbyr tilrettelagte minikurs før større arrangement
Systematisk kontroll- og myndighetsarbeid utføres i samarbeid med de ulike tilsynsmyndighetene, og lokalt politi	<ul style="list-style-type: none"> • Tverrfaglige målrettede samordnede kontroller utføres minst 3-4 ganger per år, med relevante tilsynsmyndigheter • Tett samarbeid med synlig politi
Trygg og lovlydig utelivsnæring	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomfører lovpålagte kontroller ved avtale med kontrollsekskap • Forebyggende samarbeid med Securitas om veiledning av utelivsnæringen • Synlig politi er tett på utelivsbransjen

6.3 Alkoholpolitiske retningslinjer

Alkoholpolitiske retningslinjer er ment å være et styringsverktøy for kommunen og et dokument som næringslivet vil ha nytte av og må forholde seg til. Alkoholpolitiske retningslinjer skal bidra til en forutsigbar og ryddig alkoholpolitikk. Bystyret i Sarpsborg vedtok i juni 2016 gjeldende retningslinjer for perioden frem til juni 2020. En grundig prosess ble gjennomført i 2015/2016, med bred medvirkning fra folkevalgte fra alle de tre kommunene. [Se vedlegg 2016 - 2020 Retningslinjer for behandling av søknad om salgs- og skjenkebevillinger.](#)

6.4 Forebyggende arbeid og AV-OG-TIL

Ved bred innsats innen forebyggende og helsefremmende arbeid legges grunnlag for mestring og sunne livsvaner. Voksne er forbilder, og foreldre er de mest betydningsfulle i barns liv. Deres holdninger og atferd har stor betydning jfr. undersøkelser som Ungdata.

På nasjonalt plan gjennomføres ulike opplysnings-, informasjons og holdningsskapende kampanjer, blant annet av Helsedirektoratet. Befolkningsrettede universelle tiltak tar sikte på «små endringer hos de mange» slik at hele befolkningen flyttes i retning av lavere risiko.

Forebyggende arbeid skjer på en lang rekke arenaer. Barnehager, skoler, kultur, frivillige, idretten og i særlig grad familiesentre arbeider med universelle forebyggende tiltak. Universell forebygging er strategier og tiltak som retter seg mot alle, uten å skille mellom grupper og individer, og fanger også opp dem som er i risikogrupper. Tiltakene i handlingsprogrammet må ses i sammenheng med andre helsefremmende og forebyggende tiltak, for en helhetlig innsats.

Gjennom egen avtale med kampanjeorganisasjonen AV-OG-TIL har kommunen, som den eneste i Østfold, fra 2003 hatt tilgang til et bredt spekter av hjelpemidler for gjennomføring av kampanjer og

tiltak lokalt. AV-OG-TIL driver holdningsskapende arbeid gjennom et bredt nettverk av frivillige organisasjoner, kommuner og andre samarbeidspartnere. Den daglige aktiviteten koordineres av et sekretariat i Oslo. Virksomheten finansieres av medlemskontingenter og tilskudd over statsbudsjettet, formidlet via Helsedirektoratet.

AV-OG-TIL bistår med kompetanse, materiell, markedsføring og oppfølging med spørreundersøkelser. Målet er å øke bevisstheten hos voksne rundt bruken av alkohol, og særlig der alkoholbruk utgjør fare og/eller kan gå ut over andre. Syv situasjoner er prioritert; samvær med barn og unge, båt- og badeliv, graviditet, idrett og friluftsliv, trafikk, arbeidsliv og livskriser. Avtalen med AV-OG-TIL rulleres hvert 4.år og fornyes i 2018. I Sarpsborg er det viet størst innsats til områdene som gjelder barn og unge.

Forebyggende og helsefremmende arbeid	
Hovedmål: trygt oppvekstmiljø for barn og unge	
Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Sarpsborg er en AV-OG-TIL- kommune med særlig fokus på barn og unges oppvekst	<ul style="list-style-type: none"> • Har egen avtale med alkovettorganisasjonen AV-OG-TIL (se vedlegg) • Koordinerer forebyggende kommunal innsats gjennom AV-OG-TIL - koordinator • Familiesentrene har kontaktpersoner og etablerte rutiner for kontakt med foreldre • Gjennomfører AV-OG-TIL- kampanjer med fokus på graviditet, samvær med barn og unge, bade- og badeliv, idrett, trafikk, arbeidsliv og livskriser
Styrker mulighetene for at barn og unge vokser opp uten skadelig alkohol eller narkotikabruk	<ul style="list-style-type: none"> • Tar opp spørsmålet om rusbruk med gravide og foreldre
Sarpsborg er en SLT-kommune for å redusere rus og kriminalitet blant barn og unge voksne	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeider i tråd med SLT-modellen • Gjennomfører rusforebyggende tiltak i tråd med kriminalitetsforebyggende tiltaksplan
Tar i bruk universelle rusforebyggende metoder og verktøy	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomfører tiltak som Kjipe foreldre • Gjennomfører tiltaket UTSETT i ungdomsskolen • Innfører metoden Helsefremmende skoler og barnehager
Tar i bruk nasjonal og lokal rusforebyggende kunnskap og gjennomfører tiltak	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomfører jevnlig og analyserer svar fra spørreundersøkelsen Ungdata, Levekårsundersøkelsen og Helseprofilen • Gjennomfører tiltak i tråd med utfordringsbildet

Stimulerer frivillige og organisasjoner til universelt rusforebyggende arbeid	<ul style="list-style-type: none"> • Mobiliserer frivillige og stimulerer til bruk av tilskuddsordningen om midler til rusforebyggende tiltak, f.eks. i samarbeid med kultur, oppvekst og helse.
Jobber aktivt med å øke bevisstheten hos voksne om egen bruk av alkohol og alkovevtt	<ul style="list-style-type: none"> • Har samarbeidsavtaler med frivillige og organisasjoner, som Redningselskapet • Kommunale instanser samarbeider med kultur, frivillighet og næringsliv
Trygg ungdomstid uten rusrelatert vold	<ul style="list-style-type: none"> • Trygg sarperuss, satsing på ungdomsskoler/videregående skoler • Tilrettelegge for rusfrie møteplasser for ungdom • Arrangement og utesteder med 18 års grense tilbys ekstra forebyggende veiledning om trygghetstiltak

6.5 Rusforebyggende tilskuddsmidler

Gebyrinntekter fra salg av alkohol, når kommunens lovpålagte kontrollarbeid er dekket, skal brukes til en tilskuddsordning for å stimulere til økt forebyggende frivillig innsats. Det er vedtatt av Bystyret den 12.11.2015. Det kan søkes om midler til rusforebyggende tiltak, der barn og unge skal prioriteres. Det skal legges vekt på kvalitet og forventet effekt av tiltak. Ordningen ses i sammenheng med andre kommunale kulturelle tilskuddsordninger.

6.6 Utelivet

Det er et mål at Sarpsborg er en attraktiv og trygg by. Utelivsnæringen har stor betydning for byens omdømme og attraktivitet. Et satsingsområde er å få unge voksne til å etablere seg i Sarpsborg etter endt utdanning. Samvirke mellom kulturtilbud, næringsliv og uteliv må derfor styrkes. Et uteliv som karakteriseres som trygt, trivelig, variert, kompetent og med høy kvalitet vil bidra positivt. Fravær av vold og uro er en forutsetning for å lykkes. Tydelige og gode rammevilkår bidrar til å legge til rette for en langsiktig og seriøs næring.

6.7 Næringslivet i Sarpsborg

Alkoholloven åpner for at næringspolitiske hensyn kan vektlegges når en søknad blir vurdert. Kommunens skjønnsutøvelse vil kunne gå på tvers av folkehelsekunnskap, lokale og nasjonale føringer for alkoholrelatert skadeforebygging. Skjønnsutøvelsen vil også kunne føre til en tilsiktet eller utilsiktet konkurransevridning. Disse forholdene tilsier varsomhet i skjønnsutøvelsen.

I alkoholloven fremgår det at skatte- og avgiftsmyndighetene, samt politiet, har en meldeplikt overfor bevillingsmyndighetene. Dette skal være et godt virkemiddel for å styrke seriøsiteten i

næringen og sikre faste arbeidsplasser. Dette sikres ved et tverretatlig og tverrfaglig samarbeid lokalt.

6.8 Støy

Støy er et miljøproblem som rammer svært mange mennesker. Støy bidrar til redusert velvære og mistrivsel og påvirker derfor folks helsetilstand. Innføring av røykeforbud innendørs kombinert med uteservering har ført til at gjestene på et utested i større grad enn tidligere går ut og inn av lokalene. Dette fører til at musikk som spilles innendørs lett kommer ut og oppleves som sjenerende for naboer, særlig fordi det skjer på kvelden eller natten. Uteserveringen må ikke føre til at dører og/eller vinduer blir stående åpne slik at sjenerende støy slipper ut. Dersom dette ikke er mulig å få til må det gjøres støydempende tiltak.

Musikk på uteserveringen ved skjenkesteder og festivaler/arrangementer skal skrues helt ned eller avsluttes kl. 23.00 i henhold til [politivedtektene](#) til Sarpsborg kommune (vedtatt av bystyret juni 2016).

6.9 Orden og trafikk

Politiets anbefalinger om trafikale forhold skal tillegges stor betydning. Spesielt viktig er denne vurderingen for uteserveringer og etablissemeter som på grunn av sin egenart vil samle et stort antall mennesker på utsiden ved f.eks. stengetid.

Politiet har et ansvar for å forebygge ruskjøring, blant annet ved gjennomføring av kontroller. Målrrettede kontroller gjennomføres på bakgrunn av etterretning. Synlig politi og tips fra publikum har betydning for oppfølging av hendelser.

Kommunen samarbeider med politiet om å følge opp rusfrihet i trafikken ved AV-OG-TIL- kampanjer.

6.10 Drosjenæringen

Samarbeidet mellom drosjenæringen, utelivsbransjen og politiet er viktig for å finne gode løsninger for publikum når de skal hjem etter stengetid. Det dreier seg om plassering av drosjeholdeplasser etter skjenketidens slutt. Det er et mål å hindre store ansamlinger av berusede personer på vei hjem. Budskapet om å unngå drikking i drosje, og ikke være åpenbart påvirket før du kommer til byen kan ivaretas gjennom samarbeid med drosjenæringen i MAKS uteliv.

6.11 Belysning

Belysning av byens uteområder er viktig for å skape trygghet og forebygge rusrelatert vold i sentrum. God og riktig belysning skaper helhet og miljø i et byrom som påvirker de som oppholder seg der, både sinnsstemning og adferd påvirkes. Rapporter og erfaring fra politiet viser at det er større fare for å oppleve vold og uro i områder som er dårlig belyst. Oppfølging ivaretas ved tiltaket Trygg by med jevnlig byvandring (trygghetsvandring) i regi av Politirådet, og egen belysningsplan.

6.12 Geografiske og andre hensyn

Geografiske begrensninger kan være et egnet styringsverktøy for hvilke etableringer Sarpsborg kommune ønsker. Barn og unges oppvekst er et satsingsområde innen helsefremmende og forebyggende arbeid. Å legge skjenkesteder til boligområder, i nærheten av barnehager, skoler, lekeområder og plasser der barn og unge oppholder seg mye kan være uheldig. Ulike hensyn må vurderes nøye opp mot hverandre slik at det tas forebyggende hensyn ved tildeling av skjenkebevillinger, og trygg oppvekst for barn og unge prioriteres.

6.13 Sentrum

I Sarpsborg sentrum er det etablert serverings – og skjenkesteder med ulike konsepter og åpningstider. I tillegg har vi flotte utearenaer som torget og Kulås amfi. Det er et mål å ha ulike møteplasser med et aktivt sentrum som samlingspunkt for opplevelser.

Kommunen skal vurdere antall bevillinger totalt, skjenkestedenes størrelse, plassering i forhold til hverandre og type steder. Med utgangspunkt i at sentrum er et geografisk lite område, bør antall diskotek og nattklubber begrenses, og må sees i sammenheng med annen type etablering. Antall og type skjenkesteder må vurderes opp mot boligstruktur. Antall rene skjenkesteder som puber/barer bør holdes på et moderat nivå.

Når det søkes om større arrangementer/festivaler må det gjøres en helhetlig vurdering og legges til grunn et forebyggende perspektiv.

7 Vedlegg

1. 2016 - 2020 Retningslinjer for behandling av søknader om salgs- og skjenkebevillinger
2. Kart over skjenkesteder i Sarpsborg
3. MAKS uteliv - Erfaringsbasert håndbok i ansvarlig alkoholhåndtering
4. Avtale med alkovettorganisasjonen AV-OG-TIL 2014-2018